

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

19 iulie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

președinte – Constantin Alerguș,

judecătorii – Ion Guzun, Iurie Bejenaru, Maria Ghervas, Nicolae Craiu,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de partea vătămată Rujanschi Valeriu, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Ialoveni din 19 octombrie 2015 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015, în cauza penală în privința lui

Erhan Petru Ion,

născut la 13 iulie 1955, originar și domiciliat în com. Bardar, r-nul Ialoveni.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 03 iunie 2015 - pînă la 19 octombrie 2015 (instanța de fond);*
- 2. de la 06 noiembrie 2015 - pînă la 15 decembrie 2015 (instanța de apel);*
- 3. de la 25 martie 2016 – pînă la 19 iulie 2016 (instanța de recurs ordinar).*

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct.1¹) Cod de procedură penală legal executată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Ialoveni din 19 octombrie 2015, Erhan Petru a fost condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la 3 luni închisoare, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 1 an.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Rujanschi V. a fost lăsată pentru examinare în ordinea procedurii civile.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a constatat că, Erhan Petru, la data de 16 noiembrie 2011, aproximativ la ora 18⁰⁰, conducînd automobilul de model „Moskvici 412” cu n/î C ET 414, pe traseul Hîncești - Chișinău, în direcția mun. Chișinău, avînd în calitate de pasageri pe Lașcu Petru, Vulpe Maria și Roșioru Nicolai, la intrare în s. Bardar, r-nul Ialoveni ignorînd prevederile art. 10 lit. b), art. 39 alin. 1), art. 40 alin. (1) lit. a), b) și art.

45 alin. 1) lit. a), b), d), alin. (2) al Regulamentului Circulației Rutiere, care stipulează că, *conducătorul de vehicul trebuie să posedे cunoștințe necesare privind conducerea în siguranță a vehiculului pe drum, înainte de schimbarea direcției de mers să se asigure că această manevră va fi executată cu siguranță și nu va crea obstacole pentru ceilalți participanți la trafic, înainte de virare la stînga să se apropie din timp de axa drumului în cazul circulației dublu sens, să cedeze trecerea vehiculelor care vin din sens opus și numai după aceasta să traverseze banda opusă, să conducă în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent seama de starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția, de situația rutieră precum și de dexteritatea în conducere, care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase, iar în cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului, neținînd seama de factorii menționați, efectuînd manevra la stînga, în direcția s. Bardar n-a cedat trecerea automobilului de modelul „Mercedes 208 D” condus de Rujanschi Valeriu, care se deplasa regulamentar din sens opus și ca rezultat s-a produs accidentul rutier.*

În rezultatul tamponării, pasagerului Lașcu P., i-au fost cauzate conform raportului de expertiză medico legală nr. 3446/D din 23.12.2011, vătămare medie a integrității corporale și a sănătății.

3. Împotriva sentinței a declarat apel partea vătămată Rujanschi Valeriu, care a solicitat casarea sentinței, pronunțarea unei noi hotărîri, în latura civilă cu admiterea integrală a acțiunii înaintate.

Instanța de fond superficial a motivat sentința în latura civilă în partea daunei materiale și a cheltuielilor de judecată, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța civilă, deoarece această soluție vine în contradicție cu prevederile art. 387 CPP.

Or, urmare a infracțiunii a fost deteriorat automobilul de model „Mercedes 208D”, cu n/î CJE 948 și în urma raportului de expertiză s-a stabilit că suma necesară pentru reparația automobilului este de 24 790,92 lei.

În urma accidentului rutier a pierdut venitul ratat în sumă de 330 135,93 lei, prezentînd în acest sens calculul, însă instanța i-a refuzat, lăsînd ca să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Astfel, a fost încălcat prevederile art. 6 CEDO prin nesoluționarea acțiunii civile în procedura penală.

Totodată, a invocat că în urma accidentului produs a suferit fizic și

moral, fapt care îl justifică să fie recompensat, dar instanța eronat nu a admis acțiunea civilă referitor la dauna morală.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015, a fost respins, ca nefondat apelul declarat de partea vătămată Rujanschi Valeriu.

5. Instanța de apel a constatat că prima instanță obiectiv și sub toate aspectele, prin prisma art.101 Cod de procedură penală, a examinat și apreciat probele administrate în cauză, care dovedesc cu certitudine vinovăția lui P. Erhan în săvârșirea infracțiunii imputate, corect a stabilit circumstanțele de fapt și vinovăția inculpatului, just a încadrat în drept acțiunile lui.

De asemenea, instanța a conchis că măsura de pedeapsă a fost aplicată legal și corect de către instanța de fond, care nu contravine legii, ținând cont de prevederile art. 7, 61, 75, 90 Cod, precum și de gravitatea faptei penale, urmările prejudiciabile, persoana inculpatului, care este caracterizat pozitiv la locul de trai, recunoașterea vinei și căința sinceră, considerând că corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă fără izolarea lui de societate, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

În ce privește acțiunea civilă, instanța a menționat că soluția instanței de fond este una legală și întemeiată, aceasta just a lăsat acțiunea înaintată de partea vătămată pentru examinare în cadrul procesului civil, concluzionând următoarele.

Rujanschi V. a înaintat acțiunea civilă în cadrul procesului penal solicitând încasarea de la inculpat dauna materială în sumă de 24790,92 lei, venitul ratat de 330135,93 lei și prejudiciul moral în mărime de 50 000 lei.

Analizând probele administrate, instanța de apel a constatat că, automobilul de model Mercedes 208D, cu n/î CJE 948, care a fost accidentat în rezultatul accidentului rutier din 16 noiembrie 2011, aparține cu drept de proprietate companiei SRL „Dovax-Trans”, fapt confirmat prin certificatul de înmatriculare anexat în copie autentificată în dosar și polița de asigurare civilă de răspundere civilă obligatorie. Partea civilă, la depunerea acțiunii nu a identificat posesorul de pericol sporit, iar în asemenea condiții, examinarea acțiunii civile, ar duce la tergiversarea examinării cauzei penale.

Potrivit art. 14 Cod civil, persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea prejudiciului cauzat, astfel se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte

la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat). Dacă cel care a lezat o persoană într-un drept al ei obține ca urmare venituri, persoana lezată este în drept să ceară, pe lângă reparația prejudiciilor, partea din venit rămasă după reparație.

Persoana păgubită trebuie să dovedească mărimea beneficiului care nu a fost obținut din cauza încălcării obligației, precum și legătura cauzală între neexecutare și venitul ratat.

În speță, quantumul solicitat de Rujanschi V. nu a fost confirmat prin probe pertinente și concludente, din care motiv instanța de apel este în imposibilitate de a stabili quantumul concret al venitului ratat de către partea vătămată.

Însă, instanța a menționat că, partea vătămată este în drept de a înainta acțiune în ordinea procedurii civile, în cadrul căruia să prezinte probe prin care să confirme temeinicia cerinței de încasare a venitului ratat.

Cît privește prejudiciul moral, instanța a conchis că potrivit art. 1422 Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Astfel, s-a constatat că, Rujanschi V. nu a prezentat probe suficiente ce ar confirma cerința privind încasarea prejudiciului moral, din care motiv instanța nu s-a expus asupra prejudiciului cauzat.

Prin urmare, conform art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, dacă la soluționarea acțiunii civile, pentru a stabili despăgubirile cuvenite părții civile apare necesitatea de a amâna judecarea cauzei pentru a administra probe suplimentare, instanța poate să admită în principiu acțiunea civilă, urmînd ca asupra quantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Ținînd cont de cele expuse, instanța de fond corect a lăsat acțiunea civilă înaintată de partea vătămată pentru examinare în cadrul procesului civil.

6. Împotriva hotărîrilor judecătorești nominalizate a declarat recurs ordinar partea vătămată Rujanschi Valeriu, care făcînd trimitere la temeiul de drept prevăzut la art. 427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală solicită,

casarea acestora și pronunțarea unei noi hotărâri în latura civilă, prin care să fie încasat: prejudiciul moral în mărime de 50000 lei, prejudiciul material de 24 790,92 lei și venitul ratat în sumă de 330 135,93 lei.

A menționat că instanțele urmau să-i încaseze prejudiciul moral, deoarece el în urma accidentului rutier a suferit traume psihice, astfel trebuia să fie recompensat.

Soluția instanțelor inferioare în latura civilă este în contradicție cu prevederile art. 387 CPP, potrivit căreia instanța este obligată să admită acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori să o respingă, iar în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, fapt care a fost ignorat.

Totodată, incorect instanțele judecătorești au respins acțiunea în partea reparării prejudiciului moral, invocînd art. 1422 alin.(1) și 1423 Cod civil, deoarece obligația de reparație a prejudiciului moral cauzat îi revine și prin prisma art. 219 alin.(4) CPP.

În rezultatul accidentului rutier partea vătămată și-a pierdut locul de muncă, iar ca urmare au apărut probleme în familie.

Referitor la prejudiciul material a invocat că toate sumele solicitate sunt confirmate, deoarece în urma infracțiunii a fost deteriorat considerabil automobilul de model „Mercedes 208D” și în vederea stabilirii cuantumului prejudiciului cauzat a fost efectuat un raport de expertiză care a stabilit suma pentru reparație.

Ca urmare a evenimentului rutier a pierdut venitul ratat în sumă de 330135,93 lei, fapt confirmat prin calculul anexat la acțiune.

Consideră că instanța de apel s-a pronunțat superficial, fără a invoca motive relevante asupra argumentelor invocate de către partea vătămată în latura civilă, prin ce evident a fost încălcată practica CEDO referitor la art. 6 CEDO, unde în hotărîrea *Toncev vs Bulgaria* din 19.11.2009, Curtea a recunoscut încălcarea art.6 CEDO prin nesoluționarea acțiunii civile în procedura penală.

7. Asupra recursului declarat nu a fost depusă referință.

8. Judecînd recursul ordinar declarat în raport cu materialele dosarului și motivele invocate, Colegiul penal consideră că acesta urmează a fi admis,

casată parțial decizia instanței de apel, în latura civilă, din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Reieșind din prevederile art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, fiind obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond.

Potrivit art. 417 alin.(1) pct.7) și 8) CPP, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă fondul apelului, temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Contrar dispozițiilor legislației procesual penale vizate, instanța de apel în decizia sa nu s-a pronunțat asupra motivelor invocate în apelul părții vătămate, iar nerespectarea acestor cerințe echivalează cu nerezolvarea fondului apelului, fapt ce atrage după sine casarea deciziei instanței de apel.

Astfel, partea vătămată Rujanschi Valeriu în apelul declarat a invocat ilegalitatea sentinței în latura civilă, considerînd că suma prejudiciului moral urmează a fi încasată în mărime de 50 000 lei, deoarece în urma accidentului rutier a suportat prejudiciu sănătății, ancheta penală a durat câțiva ani, a pierdut locul de muncă, avînd probleme în familie, iar în partea prejudiciului material a solicitat suma de 24790,92 lei pentru deteriorarea automobilului de model „Mercedes 208D”, cu n/î CJE 948, care a fost evaluat potrivit raportului de evaluare a pagubei nr. 1152/09 A din 09.09.2014, precum și venitul ratat de 330 135,93 lei.

Instanța de apel, examinînd aceste motive, a respins, ca nefondat, apelul declarat de partea vătămată.

Totodată, reieșind din conținutul recursului, partea vătămată Rujanschi V. consideră neîntemeiată decizia instanței de apel, care a menținut sentința, potrivit căreia acțiunea civilă înaintată de partea vătămată a fost lăsată pentru examinare în cadrul procesului civil, dînsul indicînd că toate sumele solicitate

referitor la dauna materială și morală sunt confirmate prin probe – înscrisuri, anexate la materialele dosarului.

La acest capitol, Colegiul penal constată că, instanța de apel, în latura civilă referitor la încasarea daunei materiale, corect a menționat că, automobilul de model „Mercedes 208D” cu n/î C JE 948, care a fost deteriorat în rezultatul accidentului rutier comis la 16 noiembrie 2011, aparține cu drept de proprietate companiei SRL „Dovax-Trans”, fapt confirmat prin certificatul de înmatriculare și polița de asigurare obligatorie de răspundere civilă anexate la dosar, fiind necesare atragerea în proces a tuturor persoanelor cointeresate.

Partea vătămată, la depunerea acțiunii nu a identificat posesorul de pericol sporit, iar din materialele cauzei rezultă că, Rujanschi V. nu este proprietarul automobilului „Mercedes 208D”, cu n/î C JE 948, proprietar fiind SRL „Dovax-Trans” care a încheiat cu partea vătămată contract de deservire a rutei Pașcani – Chișinău.

Potrivit art. 14 Cod civil, persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea prejudiciului cauzat, astfel se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat). Dacă cel care a lezat o persoană într-un drept al ei obține ca urmare venituri, persoana lezată este în drept să ceară, pe lângă reparația prejudiciilor, partea din venit rămasă după reparație.

Persoana păgubită trebuie să dovedească mărimea beneficiului care nu a fost obținut din cauza încălcării obligației, precum și legătura cauzală între neexecutare și venitul ratat.

Cu referire la încasarea venitului ratat, instanța de apel corect a indicat, că partea vătămată depunând acțiunea civilă către inculpat privind cerința încasării venitului ratat în sumă de 330 135,93 lei, nu a probat integral acest prejudiciu, astfel, a ajuns la concluzia, că partea vătămată este în drept de a înainta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile, în cadrul căreia să prezinte probe în confirmarea sumei solicitate.

La fel, partea vătămată în apelul său a invocat ilegalitatea sentinței în latura civilă, considerând că acțiunea civilă urmează a fi admisă cu încasarea în beneficiul său de la inculpat a prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei.

În recurs, partea vătămată invocă că instanța de apel, fără a dezbate argumentele apelului în această parte (încasarea prejudiciului moral), neîntemeiat a menținut sentința, lăsînd soluționarea acesteia în procedura civilă.

Conform art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală, odată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge și numai, alin.(3) – în cazuri excepționale cînd, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amînată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Potrivit art. 23 alin. (2) Cod de procedură penală, victima unei fapte care constituie componentă de infracțiune este în drept să ceară, în condițiile prezentului cod, pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată și să-i fie reparate prejudiciile morale, fizice și materiale.

Colegiul penal reține, că în temeiul art. 219 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, persoanele fizice cărora le-a fost cauzat un prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot înainta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin repararea prejudiciului moral.

La acest capitol, instanța de recurs ține să menționeze faptul că aprecierea prejudiciului moral se face în funcție de circumstanțele cauzei, unde este necesar să se ia în considerație valoarea nepatrimonială lezată, însemnătatea pe care o are această valoare pentru persoana vătămată. Un alt criteriu constă în durata menținerii consecințelor vătămărilor, adică durata prejudiciului, deoarece urmările pot fi temporare, trecătoare sau permanente. Durata menținerii consecințelor este un criteriu de apreciere a prejudiciului distinct de criteriul importanței. Un alt criteriu este criteriul intensității durerilor fizice și psihice. Aceasta depinde de valoarea lezată.

Aprecierea cuantumului prejudiciului moral cauzat victimei, urmează a fi apreciat de către instanța de judecată după intima convingere, care se întemeiază pe examinarea tuturor probelor în ansamblu și în funcție de circumstanțele cauzei.

În temeiul art. 1422 Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la

drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

Conform art. 1423 alin. (1) Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Verificînd decizia instanței de apel la acest capitol, Colegiul penal constată că instanța de apel superficial a motivat lăsarea fără examinare a acțiunii civile în partea prejudiciului moral, prin ce, evident, a fost încălcată practica națională și jurisprudența CEDO. În acest sens, în hotărîrea *Tonchev vs Bulgaria* din 19.11.2009, Curtea a recunoscut încălcarea art. 6 CEDO prin nesoluționarea acțiunii civile în procedura penală și a statuat că, „... în situația în care sistemul intern permite reclamantilor să introducă o acțiune civilă alăturată procesului penal, statul are obligația să se asigure că aceștia se bucură de garanțiile fundamentale prevăzute de art. 6 ale Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04 noiembrie 1950”.

Reieșind din prevederile legale și analizînd decizia recurată, Colegiul consideră că instanța de apel s-a pronunțat pur formal și superficial, fără a invoca motive relevante, asupra argumentelor invocate de către partea vătămată ce țin de cerințele acestuia privind încasarea prejudiciului moral. Astfel, motivarea instanței de apel privind încasarea prejudiciului moral, care a lăsat soluționarea acesteia în procedura civilă, nu poate fi considerată convingătoare, lipsind argumentarea motivelor pe care se întemeiază soluția adoptată.

În viziunea Colegiului, erorile procesuale admise de către instanța de apel cad sub incidența prevederilor art. 427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, și nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs.

Potrivit art. 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, în cazul în care instanța de recurs constată erori de drept ce sînt temei de recurs și acestea nu pot fi corectate de instanța de recurs, aceasta dispune casarea hotărîrii atacate și rejudecarea cauzei de către instanța a cărei hotărîre se casează.

În speța examinată, Colegiul consideră că decizia instanței de apel în latura civilă referitor la încasarea prejudiciului moral urmează a fi casată, cu dispunerea rejudecării cauzei în această parte în aceeași instanță.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină seama de motivele indicate în prezenta decizie, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art.414 Cod de procedură penală, să verifice minuțios legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate, să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, să respecte prevederile art.1423 Cod civil și să pronunțe o hotărîre legală și întemeiată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu prevederile art.434, 435 alin. (2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

D E C I D E:

Admite recursul ordinar declarat de partea vătămată Rujanschi Valeriu, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 decembrie 2015 în latura civilă, în partea încasării prejudiciului moral, în cauza penală în privința lui *Erhan Petru Ion* și dispune rejudecarea cauzei în această parte de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Celelalte dispoziții ale hotărîrii atacate se mențin.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac referitor la rejudecarea cauzei, în rest este irevocabilă, pronunțată integral la 29 iulie 2016.

Președinte

Constantin Alerguș

Judecătorii

Ion Guzun

Iurie Bejenaru

Maria Ghervas

Nicolae Craiu